

ИЗ 116/08.12.2021

До: Г-н Георги Събев,
Заместник-министър МЗХГ
и Председател на ТРГ за СПРЗСР

На вниманието на членовете на ТРГ за СПРЗС

СТАНОВИЩЕ

на представителите на екологичните организации в Тематичната работна група за разработване на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 - 2027 г.

Относно: Проекти за интервенции, обект на обсъждане на петнадесетото и шестнадесетото заседание на ТРГ за разработване на СПРЗСР

Уважаеми дами и господа,

Поради кратките срокове в които се дава възможност да предоставим официално становище, както и поради факта, че 15-тото и 16-тото заседание на ТРГ на СПРЗСР следват в два последователни дни, представяме на вашето внимание общо становище за двете заседания на ТРГ, което е структурирано в три части – принципни бележки (валидни за всички мерки, вкл. тези, обект на обсъждане на 15.12.2021 г.), становище по мерките, обект на обсъждане на 9.12.2021 и становище по мерките, обект на обсъждане на 10.12.2021 г.

След запознаване с предоставените за обсъждане интервенции, които да залегнат в СПРЗСР 2021 – 2027 г. изказваме следното становище:

I. Принципно по отношение на предложените за обсъждане интервенции

1. С тревога установяваме, че нашето становище и препоръки от 12.11.2020 г. за третото заседание на ТРГ, преди повече от година, не са отразени в интервенциите на СПРЗСР, като досега не сме получили никакъв обратен отговор и аргументи, защо становището ни не е било взето в предвид. **Поради тази причина посочваме отново нашето принципно становище по три много важни въпроса, свързани със заложените интервенции, които поставихме още през есента на 2020 г.:**

- а. Независимо от препоръките на ЕК относно Стратегическия план на България за предлагане на интервенции за намаляване на загубата на биоразнообразие в земите с висока природна стойност и предотвратяване на намаляването на птиците, обитаващи земеделски земи, съществуващите досега интервенции в мярка „Агроекология и климат“ са премахнати от предлагания нов вариант на интервенции без никаква обосновка или предлагане на алтернативни дейности. **В настоящата СПРЗСР не са включени важни агроекологични мерки, насочени към опазването на застрашени видове птици**, които действаха в България в предишните планови периоди, конкретно подмярката към мярка 10 за световно застрашените видове царски орел и египетски лешояд (подмярката „**Поддържане на местообитанията на Царски орел и Египетски лешояд в обработваеми земи с орнитологично значение**“ към мярка 10 „Агроекология и климат“). Тези мерки, макар и приложени на малка площ, поради локализираното разпространение на видовете, са от съществено значение за оцеляването им и за подобряване на техния природозащитен статус. В последните години състоянието на популацията на царския орел се подобри, а

Българско дружество
за защита на птиците

намаляването на популацията на египетския лешояд забави темпове, в районите където заедно с други природозащитни мерки бе приложена и специфичната агроекологична мярка. Също така не са взети в предвид нашите предложения за допълване на агроекологичната мярка за застрашени видове птици, така че да обхване и други силно застрашени на европейско и световно ниво видове птици, а именно: „Разширяване обхвата на мярката, така че да обхване възстановяване на тревни местообитания в гнездови находища на ливаден дърдавец, ловни територии на малък креслив орел, белошипа ветрушка и ловен сокол“. Опасяваме се, че по този начин липсва една съществена част от СПРЗСР, както и че е възможно въпросните интервенции да не стартират едновременно с тези, които се разглеждат към момента. Това е свързано и с прилагането на Приоритетната рамка за финансиране на Натура 2000, където СПРЗСР има съществена роля, както и с прилагането на националните планове за действие за тези световно застрашени видове. В целия процес на разглеждане на предложените досега интервенции и екосхеми установихме, че необходимите дейности и постигнати резултати от специфична мярка за поддържане на местообитанията на застрашени видове птици, като изброените по-горе, не са залегнали в никоя интервенция или екосхема, което представлява значителен проблем за опазването на въпросните застрашени видове в страната и постигане на целите за подобряване на техния природозащитен статус. **В тази връзка настояваме в СПРЗСР да бъде включена интервенцията „Поддържане и възстановяване на местообитанията на застрашени видове птици в обработваеми земи с орнитологично значение“ с обхват царски орел, египетски лешояд, малък креслив орел, ловен сокол, белошипа ветрушка и ливаден дърдавец.** В **Приложение 1** към настоящото становище отново ви предоставяме тази агроекологична мярка, както е прилагана в миналия програмен период с предложения за допълнения относно обхвата и включените в нея дейности, които напълно съответстват с екологичните изисквания на видовете и с мерките, заложили в планове за действие за опазването им и съобразени с Приоритетната рамка за финансиране на Натура 2000. Надяваме се този път предложението ни да бъде взето под внимание при финалното разработване на интервенциите в областта на агроекологията и опазване на биоразнообразието. **Аналогично настояваме да се включат и останалите отпаднали дейности от направление „Подпомагане на земеделски дейности с ВПС в затревени площи и обработваеми земеделски земи“ досегашната мярка „Агроекология и климат“¹.** Към 2019 г. земеделските земи с висока природна стойност са намалели с почти 40% от първоначалното им определяне в България през 2007 г., като загубата на земеделски земи с висока природна стойност не е равномерно разпределена по територията на страната; най-висока е в областите Благоевград, Видин, Габрово, Кюстендил, Ловеч и Перник, а най-ниска в областите Добрич, Силистра, Хасково и Плевен. Сред видовете земеползване, най-сериозен е спадът при постоянно затревените площи, които от над 950 000 ха през 2007 г.

¹ Commission Staff Working Document (SWD 2020 369 final/ 18.12.2020) относно препоръки на Комисията към Стратегическия план на България (стр. 3 и 4): Despite the high proportion of Bulgarian territory being part of the Natura 2000 network (over 34%), nearly 20% of which is agricultural land and over 50% of forest, the share of contracts, supporting biodiversity and/or landscape and forests is lower than the average EU level. The state of of farmland biodiversity requires urgent attention as exemplifying by the worsening status of farmland birds, while intensive agricultural practices are identified as one of the greatest pressures on protected habitats and species.

Bulgaria is also one of the Member States with the highest loss of land with high nature value (HNV) due to intensification of farming. Addressing these challenges will require fostering sustainable farming practices to reduce pressures on farmland biodiversity combined with habitat management measures for wild pollinators, farmland birds and the Turtle dove in accordance with the Prioritised Action Framework”.

Българско дружество
за защита на птиците

са едва 440 000 ха през 2019 г. Предвид промяната на обхвата на земеделските земи с висока природна стойност през 2019 г. спрямо 2007 г. е задължително да се извърши нова оценка на обхвата и качеството им през 2021 г. за да се гарантира, че целевите агроекологични схеми са насочени именно към затревени площи, а не към територии с променено земеползване.

- b. В предложените интервенции отново **не са включени подходящи индикатори за резултат и въздействие, чрез които да се измерва ефекта от прилагането на интервенцията** – за земеделското стопанство, за опазване на околната среда и за целите които интервенцията се прилага. При повечето интервенции, независимо че е записан „индикатор за резултат“, на практика е даден индикатор за изход. Комитетът за наблюдение на сега изпълняваната ПРСР нееднократно и от различни заинтересовани групи е критикувал липсата на индикатори за измерване на ефекта от инвестираните публични средства за подпомагане на фермерите и е изтъквал необходимостта от такива индикатори. **По отношение на опазването на биологичното разнообразие и екосистемите индикаторите за резултат (R.25 до R.29) и индикаторите за въздействие (I.18 до I.20), измерващи ефекта от вложените средства, е необходимо по подходящ начин да бъдат включени във всяка интервенция!** По аналогичен начин следва да се включат и индикаторите, свързани с качеството на почвите, водите и въздуха, съответно индикаторите за резултат (R.18 до R.24) и индикаторите за въздействие (I.13 до I.17). Най-малкото за всяка специфична цел, за която е посочено, че интервенцията отговаря е необходимо да има поне по един индикатор за резултат и въздействие по отношение на биологично разнообразие и екосистеми и Стойности на тези индикатори могат да се заложат в бизнес плана на стопанството и да се измерват всеки път когато се изисква плащане (ежегодно или в края на периода). Конкретни индикатори предлагаме към съответните интервенции. Опасяваме се също че ползваните от работния екип индикатори не съответстват на тези приети и публикувани от Европейската комисия². За целите на настоящото становище ползваме публично достъпните индикатори на страницата на Европейската комисия.
- c. Въпреки предлаганите нови схеми и интервенции, не се предвижда пилотно прилагане на схемите за опазване на околната среда и климат, базирани на резултата, които се препоръчват от ЕК. Считаме за важно и необходимо разработването и за въвеждането и на (пилотни) схеми за агроекологични плащания основани на резултата, вместо основани на извършвани дейности (надграждане на съществуващите ангажименти, съгласно изискванията на регламента). Те предлагат на земеделските производители гъвкавостта да използват своите знания и опит за управление на земята по начин, който постига екологичен резултат (например, биоразнообразие, съхранение на въглерод, регулиране на водните запаси и др.), едновременно със земеделската им дейност. По този начин земеделският стопанин сам определя дейностите, които да извърши и има възможност да ги променя в зависимост от метеорологичните, почвените и други условия на района, в който се намира стопанството му. Важното е постигането на екологичен резултат. Агроекологичните плащания, основани на постигнат резултат, могат за бъдат особено полезни за подобряването на състоянието на местообитания и ландшафти с оглед постигането на благоприятен природозащитен статус, съгласно изискванията в защитените зони по Натура 2000. Прилагането им в зоните по Натура 2000 може да надгражда компенсаторните плащания за въведените ограничения в ползването на земеделските земи.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A392%3AFIN>

Българско дружество
за защита на птиците

2. Обръщаме внимание, че все още липсва интервенционна логика на Стратегическия план, количествени индикатори и бюджети, които ясно да показват как предлаганата интервенция ще допринесе за постигането на целите на Общата селскостопанска политика и Зелената сделка.
3. В нито една от интервенциите не са посочени нивата на плащане, което не позволява да се прецени доколко поетите ангажименти по мярката ще допринесат за постигането на целите, или дейностите ще са просто инструмент за подпомагане на доходите на земеделските стопани.
4. Не е предоставена информация относно възможните комбинации на посочените интервенции и мерки, и начините, по които това ще може да се случва.
5. Екологичните цели следва да се адаптират към характеристиките на районите и прилагането им да става на регионално ниво. В районите с преобладаващо екстензивно земеделие е най-добре да се запазват съществуващите характеристики на ландшафта, докато в интензивните райони са необходими целенасочени действия за създаването и възстановяването им. Целевите нива за покритие със зелена и синя инфраструктура са между 10% и 20% на регионално равнище.

II. Конкретно по предложените интервенции, обект на обсъждане на 15 ТРГ по СПРЗСР

1. „Биологично земеделие“

Въпреки нашето предложение от ноември 2020 г., в интервенцията не са включени индикатори за резултат и въздействие. Като подходящи индикатори, предлагаме да бъдат включени следните индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда: R.27, R.29, R.28 (при интервенции в Натура 2000), I.18, I.19, I.20; R.18, R.19, R.20, R.21, R.23, I.13, I.14, I.15, I.16, I.17.

2. „Райони изправени пред природни или други специфични ограничения“

Тъй като нашите предложения по тази интервенция от ноември 2020 г. не са взети под внимание, отново ги предоставяме на вашето внимание: В т. 2 на интервенцията предлагаме да се допълни, че фермерите следва да спазват режимите на опазване на защитените зони от Натура 2000 и да съобразяват дейността си с предмета и целите на защитените зони, когато интервенцията се осъществява в Натура 2000. В стопанства извън Натура 2000 предлагаме да има изискване фермерите чрез дейността си да полагат грижи за опазването на защитените от Закона видове и местообитания на територията на стопанството. Това не е изискване фермерите да прилагат конкретни природозащитни мерки, а по-скоро при осъществяване на земеделските практики да се грижат тези защитени видове и местообитания да не бъдат разрушавани или унищожавани и да ги поддържат в добро състояние.

Бихме искали също така повдигнем въпроса подпомагането за необлагодетелстваните райони да се извършва не от бюджета на ЕЗФРСР, а от Първи стълб на ОСП, където предвижданият бюджет е доста по-висок.

Подходящи индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда, които следва да се посочат са: R.29, R.28 (при интервенции в Натура 2000), I.18, I.19; R.18, R.19, R.20, I.13, I.14, I.16.

3. „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“

- а. Принципно считаме, че мярката е твърде обща по начина по който е разписана. По отношение обхвата на интервенцията обръщаме внимание, че за някои територии

Българско дружество
за защита на птиците

забраните/режимите и ограниченията, касаят определени категории земи съгласно КВС – ливади, пасища, мери, а не постоянно затревени площи – разликата е съществена и води до нарушения на това условия за допустимост. В тази връзка при групиране на типовете земи за подпомагане в края на мярката следва „постоянно затревени площи“ да се промени на „пасища и ливади“, т.е. земи, които по начин на трайно ползване са пасища, мери и ливади, тъй като съгласно тълкуването на МОСВ това са категориите затревени площи върху, които има забрани за разораване, промяна НТП и т.н. В противен случай се плаща за ограничения за земи върху, които няма такива – както се случи в предходните два периода. Имаме множество доказателства / становища относно това тълкуване на режимите. МОСВ ползва КВС, който се различава от СИЗП! Препоръчваме също терминологията да бъде координирана между двата компетентни органа.

- b. Считаме, че е необходимо нивата на плащане да поощряват екстензивното използване на земите, попадащи в обхвата на Натура 2000, а не както е в момента – нивата на плащане да са по-високи при интензивното ползване на земите.**
- c. Също така индикаторите не съответстват на целите с които се прилага мярката. Индикаторите за резултат, следва да бъдат обвързани с благоприятния природозащитен статус (БПС) на природните местообитания и видове по Директива за местообитанията и състоянието на сигурност на видовете птици по Директива за птиците. Посочените индикатори касаят интереса към мярката и качеството на нейното администриране, но не и постигането на целите свързани с намаляване на загубата на биологично разнообразие, подобряване на ЕС услуги и т.н. **Подходящи индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда, които следва да се посочат са: R.27, R.28 (задължително, защото интервенцията се осъществява в Натура 2000), I.18, I.19; Подходящи в определени случаи (Натура 2000 които са влажни зони) могат да са индикаторите R.18, R.19, R.20, I.13, I.14, I.16.****

III. Конкретно по предложените интервенции, обект на обсъждане на 16 ТРГ по СПРЗСР

4. „Мярка за устойчиво управление на пасища от Националната екологична мрежа (НЕМ³) чрез контролирани практики за регулирана паша“

Мярката подлежи на оценка за съвместимост със защитените зони съгласно чл.30 на ЗБР, който транспонира чл.6.3. на Директива 92/43/ЕЕС, преди нейното окончателно одобрение. Аргументите за това са пространно разгледани в писмо, изпратено до МЗХГ във връзка с продължението на подмярка 10.1.4. *Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)* от ПРСР 2014-2020 за 2021 и 2022. Писмото е приложено като **Приложение 2** към това становище. Досега не е направена реална оценка от ефекта на прилагането на мярката за предишния десетгодишен период - т.е. прилагането ѝ довел ли е до подобряване на природозащитното състояние на природни местообитания и видове и кои от тях.

³ Чл. от ЗБР - Чл. 3. (1) Държавата изгражда Национална екологична мрежа, включваща:

1. защитени зони като част от Европейската екологична мрежа "НАТУРА 2000", в които могат да участват защитени територии;

2. защитени територии, които не попадат в защитените зони.

(2) В Националната екологична мрежа приоритетно се включват КОРИНЕ места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологични важни места.

Българско дружество
за защита на птиците

Доказателствата са по-скоро за влошаване на състоянието на много от тях. В тази връзка имаме следните предложения:

- a. **Задължително условие за изпълнение на мярката е актуализация на кадастъра с реалното актуално състояние на държавните земи.** На много места поземлените имоти са очертани като пасища преди 30 години, а днес представляват гори или гори с храсталаци. Също така скални терени със сипеи и морени, както и влажни зони, са очертани като планински пасища. Много от терените са също така с голям наклон и реално не се ползват за паша, а се калкулират в пасищните площи, което води до нереална оценка на степента на пасищно натоварване.
- b. **Националните паркове да отпаднат от обхвата на мярката.** Събрани са данни от дирекциите на националните паркове, както и научни статии и доклади за отрицателно въздействие на прилагането на субсидирана паша към момента върху природни местообитания и растения опазвани в защитените зони съвпадащи с националните паркове, както и върху местообитания на диви кози. Обосновката е детайлно изложена в писмото в Приложение 1 към това становище. В националните паркове следва да се насърчават дейности насочени към опазване на дивата флора и фауна, така че да изпълняват изискванията на ЗЗТ и на Категория II на IUCN.
Допълнителен аргумент се намира в “Доклад „ОПАЗВАНЕ, ПОДДЪРЖАНЕ И АКО Е НЕОБХОДИМО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНОТО ПРИРОДОЗАЩИТНО СЪСТОЯНИЕ НА ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ В БЕЗЛЕСНАТА ЗОНА, ЧРЕЗ ПАША НА ДОМАШНИ ЖИВОТНИ“ по проект на ДНП „Пирин“, окт. 2014”. Според доклада информацията за площите за паша, броя и вида на пашуващите животни от 2008 до 2014 вкл. (стр.8), показва, че за целия период както бройките животни, така и площите отдадени за паша са под тези, планирани от парковата дирекция в плановете за паша. Въпреки това обаче, експертите проучващи състоянието на две от тревните местообитания установяват, че „в определените за проучване отдели, бяха установени преизпасани територии над 50%...” (стр.164).
- c. **Считаме, че всички текстове на мярката трябва да бъдат адаптирани и разписани и за териториите на природните паркове и зоните от Натура 2000,** тъй като в настоящия текст повечето от тях отново са формулирани само за Националните паркове.
- d. **В обхвата на мярката засягаща природните паркове и защитените зони, да отпаднат говедата и да останат само овцете.** При доказани въздействия в националните паркове, основно причинени от субсидирано пашуване на говеда , няма причина да се очаква различен резултат в природните паркове и останалите защитени зони.
- e. **Да отпадне следният текст от раздел “ Специфичен дизайн, изисквания и условия за допустимост на интервенцията“:“...“...най-малко 3 месеца от годината в периода май – октомври (90 дни)...”**. Навсякъде в парковете са регистрирани проблеми с преизпасване. В тази връзка изискването на минимален брой дни за пашуване носи повече вреди и подлежи или на значителна редукция, или на пълно отхвърляне. В тази връзка предлагаме да отпадне.
- f. **Подкрепяме предложението на МОСВ и на животновъдните организации за включване на териториите на природни паркове, с обособени зони за извършване на регулирана паша на селскостопански животни, съгласно плановете за управление и в зони от мрежата Натура 2000, с утвърдени плановете за управление, с обособени зони за извършване на сезонна паша на селскостопански животни.** Обръщаме внимание, че тези текстове съществуват и в досегашната мярка за Традиционни практики за сезонна паша, но те никога не бяха приложени.

Българско дружество
за защита на птиците

- g. Считаме, че текстовете, свързани с поставяне на устройствата за проследяване трябва да се преценират по отношение на разработване на системата за проследяване на движението на стадото и достъпът до нея. Считаме, че достъп до системата трябва да се предостави не само на ДФЗ-РА, но и на МОСВ и съответните органи за управление на националните и природните паркове и на зоните от Натура 2000.
- h. Подходящи индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда, които следва да се посочат към тази мярка са: **R.27, R.28 (при осъществяване в Натура 2000), I.18, I.19.**

5. „Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в орнитологични важни места в обработваеми земи“

Напълно подкрепяме продължаването на подпомагането на червеногушата гъска чрез тази интервенция, тъй като тази мярка е заложена в плана за действие за опазване за вида, включена е в Приоритетната рамка за финансиране на Натура 2000, а също има ключов означение за оцеляването на този световно застрашен вид в периодите на зимуване, особено в условията на продължаващи климатични промени. Необходимо е териториалният обхват на интервенцията да е много ясно определен и да включва териториите, където видът зимува, като избираеми са само действителните обработваеми земеделски земи (цели физически блокове) в които няма изградени ветрогенератори или физическият блок не граничи с изградени ветрогенератори. Това е много важно условие, за да не се компрометира изпълнението на тази интервенция, както това се случи в миналия планов период.

6. „Мярка за възстановяване и поддържане на деградирани пасищни територии“

- a. Името на индикатора за резултат трябва да се промени на „R.14 Съхранение на въглероден диоксид в почвата и в биомаса.....“. Подходящи индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда, които следва да се посочат към тази мярка са: **R.27, R.28 (при осъществяване в Натура 2000), I.18, I.19.**
- b. Считаме, че текстът „Поддържането на пасища зависи от вида на ползване на пасището, като при интензивна система с паша, спадът в производителността на сухо вещество изисква по-често засяване. В тази връзка, пасищата могат да бъдат поддържани чрез подхода „повърхностно подобряване без механична обработка“, при който се извършва презасяване на съществуващите пасища. Минималната обработката намалява отделянето на CO₂ от почвата, свързани с разораването, като същевременно е по-малко разрушително за почвената фауна и следователно подобрява органичната материя на почвата“ е противоречив, като втората му част „Минималната обработката намалява отделянето на CO₂ от почвата, свързани с разораването, като същевременно е по-малко разрушително за почвената фауна и следователно подобрява органичната материя на почвата“ касае по-скоро обработваемите земи, а не пасищата. **Настояваме да бъдат посочени научните източници и разработки, от които са изведени тези твърдения.**
- c. Считаме, че няма яснота как така предлаганите интервенции по мярката (разораване, подсяване с неместни видове тревни смеси, торене) ще допринесат за опазване на биоразнообразието, съхраняване или възстановяване на хабитатите или видовете, включително поддържането и създаването на ландшафтни елементи или непроизводствени площи и опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси. **Настояваме текстовете да бъдат пояснени и да бъдат включени съответните индикатори.**

Българско дружество
за защита на птиците

- d. Обръщаме внимание, че част от деградиралите пасища не са включени в „допустимия слой за подпомагане по ИСАК“. **Настояваме да бъде обяснен текстът „Земеделските площи трябва да отговарят на определението за „допустим хектар“, като могат да включват и други площи от физическият блок (ФБ), определен като пасища мери и ливади (ПМЛ), както и временни пасища“, по отношение на допустимостта на „другите площи“.**
 - e. Необходимо е поясняване на текста „Осигуряване на Постоянно затревени площи, които да са на разположение за ползване на бенефициента за не по-малко от 5 години“ в посока кой ще предоставя пасищата на земеделските стопани и как.
 - f. Обръщаме внимание, че предлаганата норма за пашуване (гъстота на животинските единици на ха) 1 ЖЕ/ха е прекалено висока за паша върху деградирани пасища и пасища с ВПС и следва да се определя в зависимост от състоянието на пасищата. Буди недоумение фактът, че в еко-схемата за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи предлаганото съотношение на паша е от 0,3 ЖЕ/ха до 1 ЖЕ/ха, а в тази агроекологична схема е 1ЖЕ/ха. **Предлагаме текстът да се преформулира като се предостави най-малко възможност за вариране на гъстотата на пашата, както е в посочената екосхемата или се определя в зависимост от състоянието на пасището.** Още повече, че се предвижда внасянето на тревни смеси да се извършва като „Съотношенията за внасяне се изготвят от агроном-специалист, със сертифицирани семена адаптирани/произведени в сходни на българските климатични условия“. Същият подход може да бъде използван и за определяне на нормата за пашуване.
 - g. Не са приложени списъците за одобрените треви и тревни смеси, като не става ясно как ще се избират те и доколко това ще е в съответствие с изискванията по отношение на пасищата с висока природна стойност и в „Натура 2000“. **Предлагаме да се допълни възможността за подсяване с местни видове (за съответното пасище или район).**
7. **„Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия (плодове, зеленчуци, десертни лозя и билки)“**
- a. Липсва списък на култури и сортове, които са подходящи за отглеждане при специфични климатични условия;
 - b. Не е ясно максималната площ от 30 ха за един или няколко от определените сортове се отнася.
8. **„Мярка за опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство“**
- a. Липсва „Списък на застрашените от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство предоставен от Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол“.
 - b. Не е ясно формулировката на „Земеделски стопани, с изключение научни и образователни организации, които стопанисват земеделски площи от максимум 30 ха, за които имат регистрирано валидно правно основание“ дали се отнася само за площите, заети с местни сортове или за цялото земеделско стопанство. В случай, че се отнася само за площите с местни сортове, възможно ли е отглеждането на няколко местни сорта?
 - c. Какво се случва, ако земеделският стопанин сам произвежда посевния и посадъчен материал и какъв ще е официалния документ, който ще важи в този случай?

Българско дружество
за защита на птиците

9. „Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство“

- a. Считаме, че трябва да обясни какви ще са нивата за плащане в зависимост от застрашеността на породата и да се преценира текстът „Подпомагането ще се извършва на база на годишни плащания с различен размер на подпомагане съобразен с дефинираните прагове за изчезнали, изчезващи и по степен на застрашеност на отделните видове и породи животни.“

10. „Мярка за създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура“

- a. Към настоящия момент липсва яснота как ще се създава слой за екологична инфраструктура и какви атрибути ще съдържа, например, включват ли се елементи на ландшафта, които не са били деклариран като Екологично насочени площи (ЕНП) в периода 2014-2020 г. или не? Не е ясно и как ще се извършва обновяването на този слой – на какъв период и по какъв начин. **Считаме, че създаването на подобен слой постепенно трябва да включва характеристиките на ландшафта в земеделските земи на територията на цялата страна и разделянето на подпомагането на едни и същи елементи на екологичната инфраструктура в или извън слоя не е целесъобразно и обосновано.**
- b. **Считаме, че създаването/възстановяването на екологична инфраструктура следва да се подпомага чрез непроизводствени инвестиции**
- c. В случай, че остане в агро-екологичната мярка, препоръчваме да се въведе стъпковидно подпомагане, което да отразява ползите за околната среда:
 - o Базисно ниво на плащане за екологична инфраструктура от над 4(5)% до 10% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
 - o Ниво 1 с бонусно плащане с 10,1% - 15% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
 - o Ниво 2 с по-високо бонусно плащане за 15,1% - 20% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
- d. Предлагаме да се помисли и да се въведе бонусно плащане за свързаност на елементите на екологичната инфраструктура в съседни блокове на земеделското стопанство, включително БЗС на различни земеделски стопани.
- e. Предлагаме към изброената екологична инфраструктура да се добавят формации от дървесно-храстова растителност (до 20% от заявените за подпомагане площи), които към момента не са били част от ЕНП, но са от съществено значение за птиците в земеделски земи.
- f. Подходящи индикатори за резултат и въздействие по отношение на биоразнообразието и околната среда, които следва да се посочат към тази мярка са: **R.27, R.28 (при осъществяване в Натура 2000), I.18, I.19.**

11. „Мярка за използване на устойчиви практики и сортове, отглеждани при специфични условия“

- a. Считаме, че финансовата помощ трябва да се ограничи до максимум 100 ха на стопанства (а не до 300 ха на стопанство, както е предвидено в текста на мярката), като се определи дегресионно плащане, както в мерките за необлагодетелстваните райони и биологичното земеделие.
- b. Липсва списъка на сортовете за подпомагане.

Българско дружество
за защита на птиците

12. Насърчаване намалението на употребата на продуктите за растителна защита и торове през контрол в краен продукт - зеленчуци, плодове и десертни лозя

- a. Считаме, че въвеждането на етикет „Еко-продукт“ противоречи на изискванията на глава IV „Етикетиране“ от Регламент (ЕС) 2018/848 Европейския съюз и Съвета относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕО) № 834/2007 от 30 май 2018 година и използването на термините и техните съкратени форми „био“ и „еко“, самостоятелно или в комбинация на територията на държавите от ЕС и ще доведе до объркване и подвеждане на потребителите и Контролните органи. Формулировката трябва да бъде променена.
- b. Предлагаме да се преформулира текстът „ЕКО ПРОДУКТ – Продукт с намалено съдържание от максимални установени стойности (MRL) с поне 10% на остатъчни ПРЗ и нитрати, и са отглеждани пряко върху почва“ в „ЕКО ПРОДУКТ – Продукт с намалено съдържание от максимални установени стойности (MRL) с максимум 10% на остатъчни ПРЗ и нитрати, и са отглеждани пряко върху почва“, тъй като предлагания текст означава, че продуктите могат да съдържат и 100% остатъчни ПРЗ.

Изготвено от името на представителите на екологичните организации от
Ирина Матеева, отговорник по европейските политики на БДЗП
Димитър Плачийски, БДЗП
Д-р Николай Петков, БДЗП
Катерина Раковска, WWF България
Вяра Стефанова, СТЕП.

От името на неправителствените екологични организации становището се внася от БДЗП.

Приложение: съгласно текста.